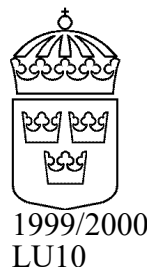

Lagutskottets betänkande

1999/2000:LU10

Några aktiebolagsrättsliga frågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet sex motionsyrkanden från den allmänna motionstiden år 1999 i några aktiebolagsrättsliga frågor. Fyra yrkanden rör frågan om könsfördelningen i bolagsstyrelser och på andra ledande poster i företagen, ett yrkande antalet styrelseuppdrag i bolag och ett yrkande ny bolagsform för mindre företag.

Med anledning av en motion (s) förordar utskottet ett tillkännagivande om att införande av en skyldighet att i årsredovisningen ange könsfördelningen i företagens styrelser och andra ledningsorgan kan vara till nytta för jämställdhetsarbetet. Övriga motionsyrkanden avstyrks med hänvisning till tidigare ställningstaganden samt pågående utrednings- och beredningsarbete.

Till betänkandet har fogats två reservationer och två särskilda yttranden.

Motionerna

1999/2000:L201 av Roy Hansson (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning där förutsättningarna för att införa en särskild bolagsform för mindre företag kartläggs i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:L202 av Ingrid Burman m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till en ändring av aktiebolagslagen som innebär att minst 40 % av vardera könet skall vara representerat i börsnoterade samt i statligt och kommunalt ägda aktiebolags styrelser,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Statistiska centralbyrån bör få i uppdrag att fortlöpande sammanställa könsuppdelad statistik över antalet ordförande- och styrelseposter i aktiebolagen samt över övriga toppjänster i såväl privat som offentligt ägda aktiebolag.

1999/2000:L208 av Agneta Ringman m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen låter utreda möjligheten av att begränsa antalet styrelseuppdrag i bolagsstyrelser.

1999/2000:L209 av Inger Segelström m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av aktiebolagslagen avseende jämställdheten i arbetslivet.

1999/2000:L214 av Carina Hägg och Martin Nilsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av redovisning av könsfördelning i bolagens årsredovisningar.

Utskottet

Ny bolagsform för mindre företag

Först behandlar utskottet en motion i vilken frågan om införandet av en särskild bolagsform för mindre företag aktualiseras. Som en allmän bakgrund till de frågor som tas upp i motionen erinrar utskottet om att aktiebolagsrätten sedan början av 1970-talet varit föremål för ett fortlöpande reformarbete. Ett första steg togs år 1973 då betydande ändringar gjordes i 1944 års aktiebolagslag i syfte att trygga aktiebolagens kapitalförsörjning och att stärka skyddet för bolagens kapital. År 1975 ersattes 1944 års aktiebolagslag med en ny aktiebolagslag (1975:1385). Den nya aktiebolagslagen, som trädde i kraft den 1 januari 1977, innebar i huvudsak en genomgripande teknisk översyn av aktiebolagsrätten.

År 1990 tillkallade regeringen en kommitté, Aktiebolagskommittén, med uppdrag att göra en översyn av aktiebolagslagen (dir. 1990:08). Regeringens uppdrag till Aktiebolagskommittén omfattade två delar. Kommittén hade först att lägga fram förslag till de ändringar i aktiebolagslagen som var föranledda av den europeiska integrationen och Sveriges närmande till EU. I den delen har kommittén fullgjort sitt uppdrag, vilket resulterat i ändrad lagstiftning som bl.a. innebär att aktiebolagslagens, bankaktiebolagslagens och försäkringsrörelselagens bestämmelser om bundna aktier upphävts och att aktiebolagen delats in i två kategorier, publika och privata aktiebolag (prop. 1992/93:68, bet. LU14 och prop. 1993/94:196, bet. LU32).

Den andra delen av Aktiebolagskommitténs arbete avsåg att överväga frågor som främst rör aktiebolagets kapital och finansiella instrument, aktiebolagets organisation och aktieägarnas minoritetsskydd. Våren 1995 överlämnade kommittén delbetänkandet (SOU 1995:44) Aktiebolagets organisation, som behandlade bolagsorganans roller och ansvar samt därmed sammanhängande frågor. Kommittén har därefter överlämnat delbetänkandena (SOU 1997:22) Aktiebolagets kapital samt (SOU 1997:196) Vinstutdelning i aktiebolag, vilka för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Aktiebolagskommitténs slutmål är en helt ny aktiebolagslag och dess slutbetänkande beräknas bli klart under hösten 2000.

Våren 1998 beslutade riksdagen ändringar i aktiebolagslagens regler om styrelse, bolagsstämma, revision och skadestånd. Ändringarna, som trädde i kraft den 1 januari 1999, syftar bl.a. till en förstärkning av ägarfunktionen och ett effektivare resursutnyttjande i företagen (prop. 1997/98:99, bet. LU26). Till grund för lagstiftningen låg Aktiebolagskommitténs betänkande (SOU 1995:44) Aktiebolagets organisation.

Även på det redovisningsrättsliga området har skett omfattande lagändringar under senare år. På grundval av Redovisningskommitténs första betänkande (SOU 1994:17) Års- och koncernredovisning enligt EG-direktiv genomfördes hösten 1995 de ändringar i redovisningslagstiftningen för ak-

tiebolag, vissa handelsbolag, kreditinstitut, värdepappersbolag och försäkringsföretag som betingades av EG:s bolagsrättsliga och redovisningsrättsliga direktiv (prop. 1995/96:10, bet. LU4).

Hösten 1999 beslutade riksdagen en reform av reglerna om bokföring och offentlig redovisning som syftar till en samlad och modern lagstiftning (prop. 1998/99:130, bet. LU2). Reformen, som byggde på bl.a. Redovisningskommitténs slutbetänkande (SOU 1996:157) Översyn av redovisningslagstiftningen, innebär att bestämmelserna om vem som är bokföringsskyldig, om räkenskapsår, löpande bokföring och arkivering samlats i en ny bokföringslag (SFS 1999:1078). Vidare har tillämpningsområdet för årsredovisningslagen (1995:1554) utsträckts så att lagen omfattar samtliga företag som är skyldiga att avsluta den löpande bokföringen med en årsredovisning. Bestämmelserna om finansiella företags offentliga redovisning finns dock även fortsättningsvis i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag. Den nya lagstiftningen har trätt i kraft den 1 januari 2000.

Roy Hansson (m) anför i motion L201 att nu gällande lagstiftning inte är tillräckligt anpassad för de små företagens behov och anser att det bör införas en särskild bolagsform för sådana företag. Denna nya bolagsform bör, enligt vad som anförs i motionen, bl.a. kännetecknas av att kravet på aktiekapital sätts lägre än nuvarande gräns om 100 000 kr, att det skall vara tillräckligt med en styrelseledamot och att bolagets revisor inte skall behöva vara auktoriserad eller godkänd. Enligt motionären skall bolagsformen därutöver vara kopplad till enklare och mer flexibla regler i annan lagstiftning, exempelvis inom den skatte- och arbetsrättsliga lagstiftningen. Motionären begär ett tillkännagivande om att regeringen bör låta utreda förutsättningarna för en sådan bolagsform.

Utskottet erinrar om att frågan om särskilda och enklare regler för de mindre företagen sedan lång tid tillbaka varit föremål för diskussion i olika sammanhang. I betänkandet (SOU 1978:66) Andelsbolag lade 1974 års Bolagskommitté fram förslag till en särskild bolagsform för mindre företag. På grund av den kritik som riktades mot förslaget avstod regeringen från att lägga det till grund för en proposition till riksdagen och beslöt att spørsmålet om enklare regler för mindre företag skulle övervägas ytterligare. Det arbete som därefter bedrevs inom Justitiedepartementet gav vid handen att aktiebolagslagens regler i allt väsentligt passar även för de mindre företagen. Frågan återkom därefter motionsvägen ett antal gånger under 1980-talet varvid riksdagen inte kom till någon annan slutsats än regeringen (se bl.a. bet. LU 1986/87:5, NU 1987/88:25 och 1989/90:LU3). När frågan behandlades hösten 1992 hänvisade EES-utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande 1992/93:EU1 till Aktiebolagskommitténs då nyligen avlämnade delbetänkande (SOU 1992:83) Aktiebolagslagen och EG och ansåg att regeringens ställningstagande till förslaget inte borde föregripas.

Som utskottet konstaterade våren 1997 i betänkande 1996/97:LU15, då det nu aktuella motionsspörsmålet senast behandlades, har frågan om införandet av en särskild bolagsform för mindre företag under 1990-talet kommit i ett delvis nytt läge till följd av de ändringar som genomförts i aktiebolagslagen med anledning av att EG:s bolagsrättsliga direktiv införlivats i svensk

rätt. Sålunda erbjuder den svenska aktiebolagslagen fr.o.m. med den 1 januari 1995 två alternativa bolagstyper utan personligt ansvar för delägarna, nämligen publika respektive privata aktiebolag. Aktiekapitalet i ett publikt aktiebolag skall uppgå till minst 500 000 kr, medan det i ett privat aktiebolag räcker med ett aktiekapital om 100 000 kr. Regelsystemet är utformat på så sätt att den ena bolagskategorin, publika aktiebolag, typiskt sett omfattar större bolag med stor spridning på aktierna, medan den andra kategorin, privata aktiebolag, företrädesvis omfattar små bolag med ett mindre antal ägare. Den svenska aktiebolagslagstiftningen har därmed fått en struktur som i sina huvuddrag överensstämmer med vad som gäller i övriga EU-länder (prop. 1993/94:196, bet. LU32).

Ett av syftena med införandet av en uppdelning mellan publika och privata aktiebolag var att i kommande lagstiftningsarbete kunna lägga kategoriindelningen till grund för ytterligare ändringar i aktiebolagslagen. I linje härmed beslutade riksdagen våren 1998 ändringar i aktiebolagslagen, med ikraftträdande den 1 januari 1999, som bl.a. innebär en differentiering mellan publika respektive privata aktiebolag i fråga om vissa lednings- och organisationsfrågor (prop. 1997/98:99, bet. LU26). För publika aktiebolag gäller att en tude-lad ledningsorganisation med styrelse och verkställande direktör är obligatorisk medan lagstiftaren i fråga om privata aktiebolag i större utsträckning har överlämnat till delägarna själva att besluta om ledningsorganisationens utformning. I privata aktiebolag är således endast ett ledningsorgan, dvs. styrelsen, obligatorisk. Styrelsen skall i publika aktiebolag bestå av minst tre ledamöter, medan det i privata aktiebolag räcker med en styrelseledamot under förutsättning att det finns minst en suppleant. Också i frågor som styrelsens utseende, arbetsordning för styrelsen och kallelse till bolagsstämma innebär 1998 års lagändringar en differentiering mellan publika och privata aktiebolag där bestämmelserna för de privata aktiebolagen generellt sett är något enklare och mer flexibla.

När det gäller redovisningsreglerna bör framhållas att årsredovisningslagen tillåter mindre och medelstora företag att upprätta s.k. resultaträkning i förkortad form samt möjliggör att mindre företag undantas från vissa krav på tilläggsupplysningar. Vidare har riksdagen i samband med behandlingen hösten 1999 av regeringens förslag till ny bokföringslag beslutat om viss uppmjukning för mindre företag av kravet på att bokföringen skall avslutas med en årsredovisning och viss förenkling av möjligheterna att upprätta resultaträkning i förkortad form (prop. 1998/99:130, bet. LU2).

Därutöver vill utskottet peka på att rent allmänt frågor kring regelförenkling för näringslivet kommit alltmer i blickpunkten under senare år. Sålunda tillkallade regeringen hösten 1996 en särskild delegation för att identifiera problem och föreslå åtgärder för att undanröja onödiga hinder för etablering och tillväxt i småföretag, den s.k. Småföretagsdelegationen (dir. 1996:7). Delegationen har slutredovisat sitt arbete i betänkandet (SOU 1998:94) Förslagskatalog. En redogörelse för genomförandet av Småföretagsdelegationens förslag finns i budgetpropositionen för år 2000 (prop. 1999/2000:1, utg.omr. 24, bil. 1).

Vidare bör enligt utskottet noteras att regeringen i februari 1999 tillkallat en regelförenklingsgrupp, den s.k. Simplexgruppen, med uppgift att driva

frågan om färre, mer rättvisa och mer begripliga regler som skall främja företagande, tillväxt och sysselsättning. Till Simplexgruppen har knutits en referensgrupp som består av ett antal företagare – Nybyggarna. Våren 1999 inrättades också en statssekreterargrupp med särskilt ansvar för arbetet med regelförenkling och med uppdrag att utarbeta riktlinjer för Regeringskansliet avseende konsekvensanalyser av reglers effekter för små företags arbetsförutsättningar. I sammanhanget bör även nämnas att enligt förordningen (1998:1820) om särskild konsekvensanalys av reglers effekter för små företags villkor, som trädde i kraft den 1 februari 1999, skall en myndighet – när den överväger nya eller förändrade regler som kan ha effekter av betydelse för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt – göra en konsekvensanalys i dessa avseenden och dokumentera analysen. Av förordningen följer vidare att verk och myndigheter varje år för regeringen skall redovisa sina praktiska erfarenheter av arbetet med konsekvensanalyser och resultaten av arbetet. Enligt den nya kommittéförordningen (1998:1474), som trädde i kraft den 1 januari 1999, skall liknande överväganden göras av statliga kommittéer och utredare.

Mot bakgrund av vad som nu har redovisats kan utskottet inte finna att det skulle föreligga behov av något uttalande eller annan åtgärd från riksdagens sida med anledning av motion L201. Motionen bör därför lämnas utan bifall.

Könsfördelningen i företagens ledning

I detta avsnitt behandlar utskottet fyra motionsyrkanden i vilka begärs olika åtgärder i syfte att öka andelen kvinnor i bolagsstyrelser och på andra ledande poster.

Bestämmelser om aktiebolags ledning finns i 8 kap. aktiebolagslagen (1975:1385). Av bestämmelserna framgår att ett aktiebolag skall ha en styrelse med minst tre ledamöter. I ett privat aktiebolag får styrelsen dock bestå av en eller två ledamöter, om det finns minst en suppleant. I 6 § föreskrivs att styrelsen utses av bolagsstämman. I bolagsordningen får det föreskrivas att en eller flera styrelseledamöter, i publika aktiebolag dock mindre än hälften av samtliga, skall utses på annat sätt. Kapitlet innehåller vidare bestämmelser om bl.a. styrelsens uppgifter, bosättningskrav, obehörighetsgrunder, mandat-tid, ordförande, sammanträden, beslutsförhet, jäv och protokoll. Därutöver finns särskilda bestämmelser som gäller verkställande direktör. I ett publikt aktiebolag skall styrelsen utse en verkställande direktör. I ett privat aktiebolag får styrelsen utse en verkställande direktör. Av 8 kap. 9 § följer att den som är underårig eller i konkurs eller som har en förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken inte kan vara styrelseledamot. Att detsamma gäller för den som har näringsförbud följer av 6 § lagen (1986:436) om näringsförbud. Några särskilda regler om könssammansättningen i ett aktiebolags styrelse finns inte. Inte heller i annan associationsrättslig lagstiftning finns några sådana föreskrifter.

I motion L202 anför Ingrid Burman m.fl. (v) att om arbetets organisation skall förändras så att kvinnors erfarenheter verkligen tas till vara behövs en jämn könsfördelning inte bara i de politiska församlingarna utan även i företagens styrelse- och direktionsrum. Eftersom det, enligt motionärerna, up-

penbarligen inte går att uppnå en jämställd kvinnorepresentation på frivillig väg inom en överskådlig framtid bör regeringen ges i uppdrag att återkomma med förslag till ändringar i aktiebolagslagen som innebär att minst 40 % av vardera könet skall vara representerat i börsnoterade samt statliga och kommunala bolag. I motionen begärs ett tillkännagivande i enlighet med det nu anförda (yrkande 1).

Liknande tankegångar redovisas i motion L209 av Inger Segelström m.fl. (s). Motionärerna anser att bristen på kvinnor i bolagsstyrelserna, både i statliga och privata bolag, är oacceptabel och menar att jämställdhetsarbetet går alltför långsamt. I motionen begärs ett tillkännagivande om att aktiebolagslagen bör ses över vad gäller jämställdheten i arbetslivet.

När frågor kring kvinnorepresentation i bolagsstyrelser m.m. behandlades senast av utskottet våren 1998 med anledning av ett motionsyrkande instämde utskottet i motionärernas uppfattning att förhållandena inte var tillfredsställande (bet. 1997/98:LU26). Utskottet pekade på att det av betänkandet (SOU 1997:135) Ledare, makt och kön, en rapport om fördelningen av ekonomisk makt och ekonomiska resurser mellan kvinnor och män, framgick att andelen kvinnor bland ordinarie styrelseledamöter i börsnoterade företag var 3 %. Vidare framgick att ett enda av 229 börsnoterade företag hade en kvinnlig verkställande direktör. Utskottet konstaterade mot denna bakgrund att könsfördelningen i bolagens ledning ännu inte var i takt med utvecklingen i samhället i stort.

Av skrivelsen Jämställdhetspolitiken inför 2000-talet (skr. 1999/2000:24), som regeringen i oktober 1999 överlämnat till riksdagen, framgår att situationen inte förbättrats nämnvärt. Andelen kvinnor i bolagsstyrelser i börsnoterade aktiebolag år 1999 uppgick sålunda till 4,5 %, vilket innebär att andelen legat tämligen konstant under de senaste fem åren. Vad gäller könsfördelningen i statliga bolagsstyrelser uppgick andelen kvinnliga ledamöter år 1999 till 28 %.

Som utskottet framhöll våren 1998 ger förhållandena anledning till eftertanke, men det bör trots allt inte komma i fråga att genom ändringar i den associationsrättsliga lagstiftningen tvinga fram en ändring. En ökad jämställdhet måste främjas med andra medel. Det skulle nämligen enligt utskottets mening vara oacceptabelt att göra ingrepp i ägarkollektivets, bolagsstämmans, rätt att självständigt utse sina företrädare i företagsledningen.

I sammanhanget vill utskottet vidare peka på att regeringen i den nämnda skrivelsen om jämställdhetspolitiken inför 2000-talet, vari presenteras huvuddragen i den fortsatta inriktningen av jämställdhetspolitiken, anför att regeringen kommer att intensifiera ansträngningarna för att öka andelen kvinnor vid tillsättningar i statliga bolagsstyrelser i syfte att uppnå en jämn könsfördelning. Ett delmål är att andelen kvinnor skall vara minst 40 % år 2003. När det gäller styrelser i börsnoterade aktiebolag avser regeringen att noga följa utvecklingen de närmaste åren. Arbetsmarknadsutskottet, som behandlat skrivelsen i sitt betänkande 1999/2000:AU6, har förklarat att utskottet stöder den inriktning på jämställdhetspolitiken som regeringen redovisar i skrivelsen.

Det anförda innebär att motionerna L202 yrkande 1 och L209 inte bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida, och utskottet avstyrker bifall till motionsyrkandena.

Utskottets ställningstagande i det föregående innebär att en ökad jämställdhet i bolagsstyrelserna och andra ledningsorgan i företagen måste främjas på annat sätt än genom tvingande lagstiftning om styrelsernas könssammansättning. Förslag till sådana åtgärder tas upp i två motioner.

I motion L214 anser Carina Hägg och Martin Nilsson (båda s) att det, för att man skall ta till vara både mäns och kvinnors resurser och värderingar, är nödvändigt att båda könen finns representerade på alla beslutsnivåer i hela samhället. Enligt motionen är det i dag inte möjligt att få reda på könsfördelningen inom olika yrken och sektorer i näringslivet. För att kunna följa och driva jämställdhetsfrågor är det, enligt motionärerna, av stor vikt att behovet av information tillgodoses. Detta kan ske genom att det ställs kompletterande krav på företagens årsredovisningar. I motionen begärs ett tillkännagivande med innebörd att företagen skall vara skyldiga att i årsredovisningen ange könsfördelningen i företagen.

I motion L202 av Ingrid Burman m.fl. (v), som tar upp en närliggande fråga om behovet av offentlig statistik över kvinnorepresentationen i bolagsstyrelser, yrkas ett tillkännagivande om att regeringen skall ge Statistiska centralbyrån i uppdrag att fortlöpande sammanställa könsuppdelad statistik över antalet ordförande- och styrelseposter i aktiebolagen samt övriga topp-tjänster i såväl privat som offentlig sektor (yrkande 2).

Vad först gäller det spörsmål som tas upp i motion L214 vill utskottet peka på att enligt 5 kap. 18 § årsredovisningslagen (1995:1554) gäller att ett företags årsredovisning skall innehålla upplysningar om medelantalet anställda personer med uppgift om fördelningen mellan män och kvinnor. Bestämmelsen infördes ursprungligen i aktiebolagslagen den 1 januari 1990. Motsvarande bestämmelser infördes samtidigt i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar och lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag (prop. 1987/88:152, bet. 1989/90:LU5). I det då aktuella lagstiftningsärendet erinrade justitieministern om att arbetsmarknadsministern i en tidigare proposition om jämställdhetspolitiken inför 90-talet (prop. 1987/88:105) framhållit att informationen om andelen kvinnor på ledande poster inom näringslivet var bristfällig och att samtliga företag borde åläggas att årligen redovisa medelantalet anställda kvinnor respektive män. Justitieministern delade uppfattningen att en sådan redovisning var av betydelse för jämställdhetsarbetet. Av praktiska skäl borde dock redovisningsskyldigheten begränsas till företag som var skyldiga att upprätta årsredovisning, dvs. samtliga aktiebolag och ekonomiska föreningar samt i huvudsak handelsbolag, enskilda näringsidkare och ideella föreningar som hade minst tio anställda, som var moderföretag i en koncern med minst tio anställda eller som hade tillgångar med ett värde överstigande 1 000 gånger basbeloppet. Riksdagen hade inte någon annan uppfattning (bet. 1988/89:LU5). Den 1 januari 1996 fördes den ifrågavarande bestämmelsen i aktiebolagslagen i sak oförändrad över till årsredovisningslagen (prop. 1995/96:10, bet. LU4).

Riksdagen har därefter, i samband med behandlingen av liknande motions-spörsmål som det nu aktuella, ställt sig avvisande till att utvidga den lagstad-

gade skyldigheten till att omfatta krav på redovisning av könsfördelningen på olika beslutsnivåer inom företagen (se bl.a. bet. 1997/98:LU26 och 1998/99:LU16). I sammanhanget bör vidare nämnas att justitieministern i ett skriftligt frågesvar våren 1997 angående redovisningen av könsfördelningen inom näringslivet (svar på fråga 1996/97:439) hänvisade till riksdagens tidigare ställningstaganden i frågan, men framhöll samtidigt att beredningen av Redovisningskommitténs slutbetänkande kan ge anledning att på nytt ta ställning till vilka ändamål som företagets redovisning bör tillgodose. Redovisningskommitténs slutbetänkande (SOU 1996:157) Översyn av redovisningslagstiftningen är nu slutbehandlat och har lett till att riksdagen hösten 1999 antog regeringens förslag till bl.a. en ny bokföringslag (prop. 1998/99:130, bet. 1999/2000:LU2, rskr. 50). Såvitt utskottet har sig bekant har i det sammanhanget från regeringens sida inte redovisats några närmare överväganden rörande företagets redovisning av könsfördelningen för olika beslutsnivåer.

När nu frågan åter aktualiseras motionsvägen noterar utskottet att justitieministern i ett skriftligt frågesvar den 17 mars 1999 uttalat att regeringen för närvarande inte ämnar ta något initiativ till en utökning av informationslämnandet i bolagens årsredovisningar (svar på fråga 1998/99:445). Enligt utskottets mening är emellertid tiden nu mogen att överväga om en utvidgning av den gällande skyldigheten att i årsredovisningen ange könsfördelningen till en redovisning av fördelningen mellan kvinnor och män i styrelser och på andra ledande poster i företaget, kan vara till nytta för jämställdhetsarbetet. Det bör ankomma på regeringen att i lämpligt sammanhang ta initiativ till sådana överväganden och återkomma till riksdagen.

Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motion L214 bör ges regeringen till känna.

Såvitt gäller den fråga som tas upp i motion L202 yrkande 2 om behovet av offentlig statistik över kvinnorepresentationen i bolagsstyrelser, vill utskottet peka på att regeringen i skrivelsen om jämställdhetspolitiken inför 2000-talet understrukit att synliggörandet av kön är en grundförutsättning i jämställdhetsarbetet. Enligt 10 § förordningen (1992:1668) om den officiella statistiken skall därför individbaserad officiell statistik vara uppdelad på kön såvida inte särskilda skäl talar däremot. Bestämmelsen tillkom i samband med 1994 års statistikreform (prop. 1993/94:100 bil. 8, bet. FiU15). En utvärdering av reformen finns redovisad i betänkandet (SOU 1999:96) Statistikreformen – utvärdering och förslag till utveckling. I betänkandet konstateras att merparten av den individbaserade statistiken är uppdelad på kön, men att det fortfarande finns vissa brister. Betänkandet remissbehandlas för närvarande. Nämnas bör även att inriktningen av den framtida statistikregleringen nyligen har övervägts i departementspromemorian (Ds 1999:75) Statistikens regler som överlämnades i december 1999. I promemorian finns bl.a. förslag till en ny lag om den officiella statistiken. Promemorian remissbehandlas för närvarande med siktet inställt på en proposition sommaren 2000. Enligt vad utskottet har erfarit kommer även de överväganden som gjorts i samband med utvärderingen av 1994 års statistikreform att behandlas i denna proposition eller i budgetpropositionen för år 2001.

Enligt utskottets mening faller det nu aktuella spørsmålet inom ramen för det pågående arbetet, vars resultat bör avvaktas. Utskottet avstyrker med det anförda bifall till motion L202 yrkande 2.

Antalet styrelseuppdrag

I detta avsnitt behandlar utskottet ett motionsspörsmål om begränsning av antalet styrelseuppdrag i bolag som en person får inneha. Varken i aktiebolagslagen eller annan associationsrättslig lagstiftning finns några regler om en styrelseledamots möjligheter att samtidigt vara styrelseledamot i andra företag.

I motion L208 av Agneta Ringman (s) anföras att det finns exempel på personer som innehar ett stort antal styrelseuppdrag och att det finns en risk för att dessa personer på grund av tidsbrist inte fullgör sina uppdrag på ett tillfredsställande sätt, något som kan leda till att företagens framtid äventyras. I motionen begärs ett tillkännagivande om att regeringen skall låta utreda möjligheten att begränsa antalet styrelseuppdrag i bolagsstyrelser.

Utskottet erinrar om att frågan om att införa en dylik begränsning övervägdes i samband med 1998 års ändringar i aktiebolagslagen med anledning av regeringens proposition Aktiebolagets organisation (prop. 1997/98:99). I propositionen gjorde regeringen bedömningen att det inte var lämpligt att införa en begränsning av hur många styrelseuppdrag en och samma person får inneha. Även om ett aktivt styrelsearbete, framför allt i de större bolagen, kräver en så stor arbetsinsats att det inte låter sig förenas med många andra uppdrag, kunde det, enligt vad som anfördes i propositionen, endast i de enskilda fallen avgöras var gränsen går. I stället förordade regeringen införandet av en ordning som innebär att valet av styrelseledamöter i publika aktiebolag skall föregås av information om de föreslagna kandidaternas uppdrag i andra företag, något som ger aktieägarna en möjlighet att i varje enskilt fall ta ställning till om en viss kandidats möjlighet att fullgöra ett uppdrag som styrelseledamot i bolaget påverkas negativt av de uppdrag som denne har i andra företag.

Utskottet delade i sitt av riksdagen godkända betänkande regeringens bedömning och ställde sig bakom regeringens förslag till en ny bestämmelse i 8 kap. 7 § aktiebolagslagen som innebär att bolagsstämmans ordförande, innan styrelseval förrättas i ett publikt aktiebolag, skall lämna uppgift till stämman om vilka uppdrag den som valet gäller har i andra företag. Samtidigt avstyrkte utskottet bifall till ett motionsyrkande med samma inriktning som det nu aktuella (bet. 1997/98:LU26).

Enligt utskottets mening har inte framkommit någon omständighet som utgör skäl att nu göra en annan bedömning än den riksdagen gjorde våren 1998, och utskottet avstyrker bifall till motion L208.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *ny bolagsform för mindre företag*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:L201,
2. beträffande *könskvotering i bolagsstyrelser*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:L202 yrkande 1 och 1999/2000:L209,
res. 1 (v)
3. beträffande *redovisning av könsfördelning*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:L214 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,
res. 2 (m, kd)
4. beträffande *statistik över könsfördelning*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:L202 yrkande 2,
5. beträffande *antalet styrelseuppdrag*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:L208.

Stockholm den 22 februari 2000

På lagutskottets vägnar

Tanja Linderborg

I beslutet har deltagit: Tanja Linderborg (v), Rolf Åbjörnsson (kd), Marianne Carlström (s), Stig Rindborg (m), Rune Berglund (s), Karin Olsson (s), Henrik S Järrel (m), Nikos Papadopoulos (s), Elizabeth Nyström (m), Marina Pettersson (s), Tasso Stafilidis (v), Kjell Eldensjö (kd), Berit Adolfsson (m), Anders Berglöv (s), Viviann Gerdin (c), Ana Maria Narti (fp) och Christina Pettersson (s).

Reservationer

1. Könskvotering i bolagsstyrelser (mom. 2)

Tanja Linderborg och Tasso Stafilidis (båda v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Som utskottet" och på s. 7 slutar med "till motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan konstatera att andelen kvinnor i bolagsstyrelserna inte har förbättrats nämnvärt under senare år. Nuvarande låga kvinnorepresentation, som innebär att kvinnors erfarenheter och kompetens inte tas till vara på viktiga samhällsområden, är helt oacceptabel. Som anförts i motionerna L202 yrkande 1 och L209 krävs nu uppenbarligen tvingande lagstiftning beträffande bolagsstyrelsernas sammansättning för att en förbättring skall komma till stånd inom en överskådlig framtid. Regeringen bör mot denna bakgrund ges i uppdrag att återkomma till riksdagen med lagförslag som innebär att

minst 40 % av vardera könet skall vara representerat i börsnoterade samt statliga och kommunala aktiebolags styrelser.

Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen, med bifall till motion L202 yrkande 1 och med anledning av motion L209, som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *könskvotering i bolagsstyrelser*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:L202 yrkande 1 och med anledning av motion 1999/2000:L209 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Redovisning av könsfördelning (mom. 3)

Rolf Åbjörnsson (kd), Stig Rindborg (m), Henrik S Järrel (m), Elizabeth Nyström (m), Kjell Eldensjö (kd) och Berit Adolfsson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med ”Vad först” och på s. 8 slutar med ”till känna” bort ha följande lydelse:

När det gäller den fråga som aktualiseras i motion L214 måste, som utskottet framhållit tidigare vid behandlingen av liknande motionsyrkanden (se bl.a. bet. 1997/98:LU26 och 1998/99:LU16), beaktas att syftet med reglerna i den redovisningsrättsliga lagstiftningen om upprättande och offentliggörande av årsredovisning i första hand är att bolagets intressenter av skilda slag skall få upplysningar som är av betydelse för bedömningen av företagets ekonomiska förhållanden och utvecklingsmöjligheter. I den mån det finns behov av en sådan lagstadgad skyldighet som efterlyses i motionen bör sådana bestämmelser i vart fall inte införas i den redovisnings- eller associationsrättsliga lagstiftningen. I sammanhanget bör även påpekas att det till följd av att årsredovisningen enligt 2 kap. 7 § årsredovisningslagen (1995:1554) skall skrivas under av samtliga styrelseledamöter och verkställande direktören det går att utläsa könssammansättningen i företagets ledning. Vidare bör erinras om att såväl styrelsen som andra ledande befattningshavare regelmässigt presenteras utförligt i årsredovisningarna och att uppgifter om ledande befattningshavare också kan erhållas ur de företagsregister som förs av Patent- och registreringsverket.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motion L214.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *redovisning av könsfördelning*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:L214.

Särskilda yttranden

1. Ny bolagsform för mindre företag

Rolf Åbjörnsson (kd), Stig Rindborg (m), Henrik S Järrel (m), Elizabeth Nyström (m), Kjell Eldensjö (kd), Berit Adolfsson (m), Viviann Gerdin (c) och Ana Maria Narti (fp) anför:

Vi anser att en särskild företagsform bör etableras för mindre företag. Detta bör ske utanför aktiebolagslagens ram. Regeringen borde uppdra åt någon sakkunnig att förutsättningslöst utreda om man i Sverige bör införa en ny företagsform för företag med begränsad omfattning. Aktiebolaget är såsom juridisk form anpassad för att ett flertal personer skall satsa visst begränsat kapital i en verksamhet och därutöver inte ha något som helst personligt ansvar. Denna juridiska form är egentligen inte lämplig för ett mindre företag som drivs av ett fåtal personer som själva är engagerade i verksamheten såväl genom personliga insatser som eget kapital. Förmodligen skulle en kombination av regler från aktiebolagsrätten och handelsbolagsrätten kunna utformas på ett sådant sätt att en lämpligare företagsform för det mindre företaget kunde komma till stånd. Till en sådan ny företagsform skulle sedan enkla regler inom t.ex. den arbets- och skatterättsliga lagstiftningen kunna knytas utan att komma i kollision med de krav som man kan ställa på större bolag som drivs i aktiebolagets form.

Mot denna bakgrund har vi slutligen stannat för att inte avge någon reservation till förmån för motion L201.

Vi vill i stället i första hand avvakta vad pågående arbete inom Regeringskansliet leder till. Småföretagsdelegationen har lagt fram en lång rad förslag som ännu inte blivit verklighet och regeringen måste nu omgående se till att förslagen genomförs. Det är vidare av stor vikt att Simplexkommissionen ges sådana förutsättningar att dess arbete leder fram till snara och konkreta resultat.

2. Statistik över könsfördelning

Tanja Linderborg och Tasso Stafilidis (båda v) anför:

En grundläggande förutsättning för allt jämställdhetsarbete är att den strukturella ojämlikhet i fråga om makt som råder mellan män och kvinnor på olika områden synliggörs, exempelvis genom statistik. Som anförts i motion L202 är det därför angeläget att den officiella statistiken även innehåller uppgifter om andelen kvinnor respektive män i bolagsstyrelser och på ledande positioner i företag. Vi förutsätter att också denna fråga uppmärksammas inom ramen för det beredningsarbete på statistikområdet som för närvarande pågår i Regeringskansliet och finner därför inte skäl att nu förorda ett bifall till motion L202 yrkande 2.